

บทที่ 3

พายุไต้ฝุ่นเกย์ ผลกระทบ การฟื้นฟู และการรับมือหลังประสบภัยของเกษตรกร

บทนี้จะกล่าวถึงพายุไต้ฝุ่นเกย์ที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นวาทภัยครั้งสำคัญที่สร้างความเสียหายใหญ่หลวงให้กับเกษตรกร ทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน และผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรม ผลกระทบดังกล่าวได้เป็นหนึ่งในจุดเปลี่ยนที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางการเกษตรของพื้นที่ตำบลทะเลทรัพย์ ทั้งรูปแบบการผลิต และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน นอกจากนี้ ยังจะกล่าวถึงการตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกวิธีการในการรับมือที่แตกต่างหลากหลาย และการตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นจุดเชื่อมโยงกับประเด็นของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่จะกล่าวถึงในบทถัดไปอีกด้วย

3.1 การก่อตัวของพายุไต้ฝุ่นเกย์และลำดับเหตุการณ์

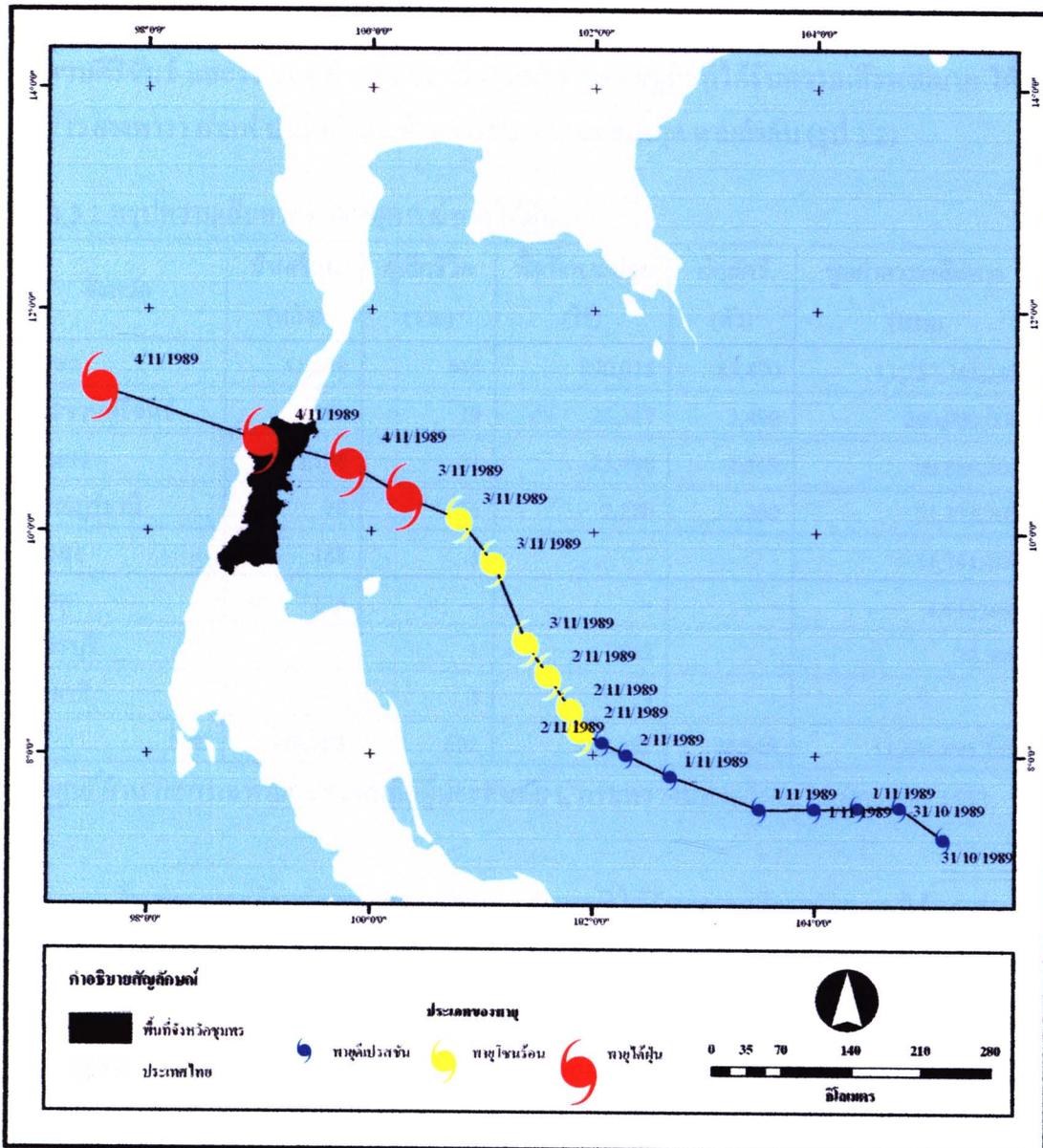
พายุไต้ฝุ่นเกย์มีการก่อตัวเริ่มต้นจากหย่อมความกดอากาศต่ำในบริเวณทะเลจีนใต้ ในวันที่ 30 ตุลาคม 2532 จนกระทั่งถึงเวลา 16.00 น. ของวันที่ 31 ตุลาคม 2532 (ค.ศ. 1989) ได้พบหย่อมความกดอากาศต่ำบริเวณด้านตะวันออกของจังหวัดสงขลา ห่างจากชายฝั่งประมาณ 500 กิโลเมตร (รูป 3.1) การก่อตัวของพายุในบริเวณดังกล่าวจึงทำให้มีคาดการณ์กันว่า พายุน่าจะพัดเข้าสู่ชายฝั่งของจังหวัดสงขลาหรืออาจเป็นจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดดังกล่าวจึงได้มีการเตรียมตัวรับมือกับพายุที่กำลังจะพัดเข้าสู่ชายฝั่ง

การก่อตัวของพายุได้ทรงตัวและเคลื่อนตัวเข้าสู่ฝั่งช้ากว่าที่คาดหมาย ทำให้มีการเพิ่มกำลังความรุนแรงมากขึ้น และในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2532 กรมอุตุนิยมวิทยาได้ประกาศคำเตือนฉบับที่ 54/2532 แจ้งว่า เมื่อเวลา 10.00 น. หย่อมความกดอากาศต่ำกำลังแรงในทะเลอ่าวไทย ได้ทวีความรุนแรงเป็นพายุดีเปรสชัน มีศูนย์กลางอยู่ที่ ละติจูด 7 องศา 30 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 102 องศา 30 ลิปดาตะวันออก

วันที่ 2 พฤศจิกายน 2532 เวลา 16.00 น. พายุดีเปรสชันถูกดังกล่าวได้ทวีกำลังแรงขึ้นเข้าสู่ระดับของพายุโซนร้อน “เกย์” มีศูนย์กลางอยู่ที่ละติจูด 8 องศา 12 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 101 องศา 42 ลิปดาตะวันออก เคลื่อนตัวอยู่ที่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงไปทางทิศใต้เล็กน้อย ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากฝั่งประมาณ 200 กิโลเมตร เข้าสู่เวลา 16.00 น. ของวันที่ 3 พฤศจิกายน 2532 พายุโซนร้อนเกย์ได้ทวีกำลังแรงขึ้นเป็นพายุไต้ฝุ่น มีศูนย์กลางอยู่ที่

ละติจูด 9 องศา 54 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 101 องศา ตะวันออก ห่างจากฝั่งบริเวณด้าน ตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีประมาณ 120 กิโลเมตร

จนกระทั่งเมื่อ เวลา 10.00 น. ของวันที่ 4 พฤศจิกายน 2532 พายุไต้ฝุ่นเกย์ซึ่งมีศูนย์กลาง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ห่างฝั่งประมาณ 30 กิโลเมตร ได้ เคลื่อนตัวเข้าสู่ฝั่ง บริเวณอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร เมื่อเวลา 10.30 น. ด้วยความเร็วลมสูงสุดใกล้ ศูนย์กลาง 120 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำให้มีลมแรงและฝนตกหนักในบริเวณที่พายุเคลื่อนตัวผ่าน โดยเฉพาะพื้นที่ อำเภอปะทิวและอำเภอท่าแซะ สร้างความเสียหายแก่บ้านเรือนและทรัพย์สินใน พื้นที่ดังกล่าวและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างรุนแรง

รูป 3.1 เส้นทางการเคลื่อนที่ของพายุไต้ฝุ่นเกย์

3.2 ความเสียหายและผลกระทบจากพายุไต้ฝุ่นเกย์

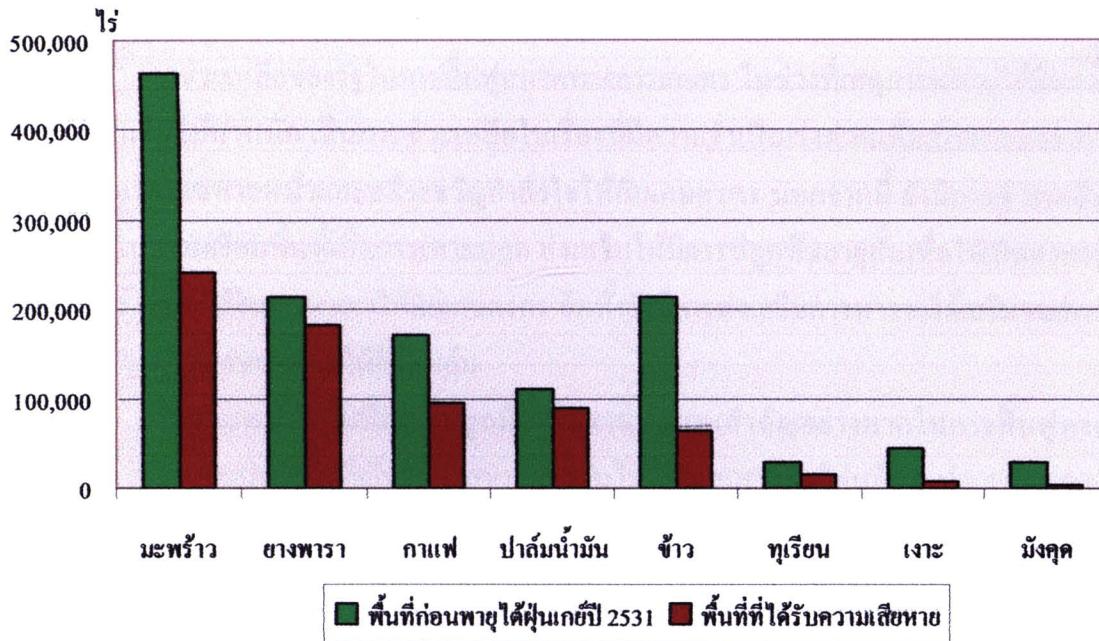
พายุไต้ฝุ่นเกย์ได้สร้างความเสียหายอย่างหนักในหลายจังหวัดของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดชุมพร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ในแนวเส้นทางการเคลื่อนที่ของพายุ ความเสียหายเกิดจากการมีลมพัดแรงจัดและมีฝนตกหนักจนเกิดน้ำท่วม อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง เรือประมง พื้นที่การเกษตรถูกทำลายเสียหายและถนนถูกตัดขาด จากรายงานของกระทรวงมหาดไทย พบว่า พายุไต้ฝุ่นเกย์ได้คร่าชีวิตประชาชนไปทั้งสิ้น 602 ราย พื้นที่เพาะปลูกเสียหาย 940,852 ไร่ มูลค่าความเสียหายสูงกว่าหนึ่งหมื่นล้านบาท (ตาราง 3.1) ในส่วนของความเสียหายต่อการเกษตรนั้น พบว่ามีความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นแนวที่พายุเคลื่อนตัวผ่าน พืชที่เกษตรกรปลูกไว้ได้ถูกลมพายุพัดหลุดลอยไป และถูกถอนรากถอนโคนแทบทั้งหมด ส่วนพื้นที่นาและพืชไร่ก็ถูกน้ำท่วมตายแทบทั้งสิ้น จังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกเสียหายมากที่สุดสามลำดับ ได้แก่ ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ และระนอง สำหรับจังหวัดชุมพรพืชเศรษฐกิจที่ได้รับความเสียหายมาก ได้แก่ มะพร้าว ยางพารา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน ข้าว ทุเรียน เงาะ และมังคุด ตามลำดับ (รูป 3.2)

ตาราง 3.1 สรุปความเสียหายจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์

จังหวัด	บ้านเรือน (หลัง)	ผู้เสียชีวิต (ราย)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ปศุสัตว์ (ตัว)	มูลค่าความเสียหาย (บาท)
ชุมพร	41,208	446	890,015	83,490	11,257,265,265
ประจวบคีรีขันธ์	3,258	19	24,217	3,490	200,000,000
ระนอง	2,106	21	23,498	1,369	90,880,300
สุราษฎร์ธานี	70	66	2,280	200	71,123,200
ระยอง	188	3	-	-	34,791,000
ตราด	128	-	-	-	1,613,000
เพชรบุรี	-	1	842	-	22,500
ปัตตานี	-	2	-	-	-
รวม	46,958	602	940,852	88,549	11,686,695,265

ที่มา: ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ, กระทรวงมหาดไทย, 15 มกราคม 2533.

ในส่วนของจังหวัดชุมพรนั้น พบว่า อำเภอที่ได้รับความเสียหายหนักมาก ได้แก่ อำเภอปะทิว และอำเภอท่าแซะ มีผู้เสียชีวิต จำนวน 205 และ 62 ราย ตามลำดับ (ตาราง 3.2) การที่อำเภอปะทิวมีผู้เสียชีวิตมากเนื่องจากมีพื้นที่ที่เป็นชายฝั่งทะเล ทำให้ได้รับอิทธิพลจากลมพายุที่มีความรุนแรงมาก นอกจากนี้ ยังพบว่าใน 3 อำเภอ คือ อำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ และอำเภอเมือง มีพื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายรวมกันถึง 887,802 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94 ของพื้นที่การเกษตรที่เสียหายทั้งประเทศ ทั้งนี้มูลค่าความเสียหายทั้งจังหวัด คิดเป็นมูลค่า 11,257 ล้านบาท

รูป 3.2 พื้นที่เกษตรกรรมของจังหวัดชุมพรที่ได้รับผลกระทบจากพายุไต้ฝุ่นเกย์
ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดชุมพร

ตาราง 3.2 สรุปความเสียหายจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ในจังหวัดชุมพร

อำเภอ	บ้านเรือน (หลัง)	ผู้เสียชีวิต (ราย)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	ปศุสัตว์ (ตัว)	เรือจม (ลำ)	ถนนตัดขาด (สาย)
เมือง	14,894	92	132,966	33,956	250	102
ปะทิว	9,977	205	326,725	1,839	141	200
ท่าแซะ	16,195	62	428,111	47,695	-	247
สวี	142	8	2,213	-	-	30
ทุ่งตะโก	-	40	-	-	-	-
หลังสวน	-	35	-	-	-	-
ละแม	-	4	-	-	-	-
รวม	41,208	446	890,015	83,490	391	579

ที่มา: ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ, กระทรวงมหาดไทย, 15 มกราคม 2533.

3.3 การฟื้นฟูทางการเกษตรหลังประสบภัย

หน่วยงานภาครัฐต่างๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งภาคเอกชน ได้ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากพายุไต้ฝุ่นเกย์ เช่น การปรับสภาพพื้นที่ใหม่ การแจกจ่ายกล้าพันธุ์พืช การแจกจ่ายปุ๋ย การอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการวางแผนการฟื้นฟูสภาพทางการเกษตรออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2538)

3.3.1 การฟื้นฟูสภาพทางการเกษตรในระยะสั้น

การช่วยเหลือของรัฐในการฟื้นฟูสภาพทางการเกษตร ในช่วงที่เหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ พัดผ่านผ่านไปไม่นานนัก เป็นการช่วยเหลือในเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าและสร้างขวัญกำลังใจให้กับเกษตรกร นอกจากนี้ ยังมีการช่วยเหลือเกษตรกรในการเตรียมพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชอายุสั้นเพื่อใช้เป็นอาหารและการสร้างรายได้ในระยะแรกให้แก่เกษตรกร อีกทั้งยังมีการส่งเสริมการหารายได้เสริมจากการผลิตผลิตภัณฑ์จากเศษซากต้นไม้ที่โคนล้ม

การปรับสภาพพื้นที่เพาะปลูกนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากในการฟื้นฟูทางการเกษตร เนื่องจากสภาพพื้นที่เต็มไปด้วยซากของต้นไม้ที่ถูกลมพายุพัดโค่นล้ม (รูป 3.3 และ 3.4) ดังนั้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถเริ่มต้นทำการเพาะปลูกได้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลจึงได้ให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการตัดฟัน ซักลาก และกำจัดซากต้นไม้ออกจากพื้นที่ โดยให้เงินช่วยเหลืออัตราครัวเรือนละไม่เกิน 5 ไร่ ไร่ละไม่เกิน 500 บาท ซึ่งในส่วนนี้กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ให้การช่วยเหลือเกษตรกรทั้งสิ้น 22,920 ครัวเรือน ในพื้นที่ 124,546 ไร่ เป็นเงินทั้งสิ้น 52.2 ล้านบาท นอกจากนี้เงินช่วยเหลือแล้ว ยังได้มีการจัดหาอุปกรณ์ให้แก่เกษตรกรในการปรับสภาพ โดยมีความร่วมมือจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ในการจัดส่งเครื่องเลื่อยยนต์ จำนวน 232 เครื่อง เพื่อให้เกษตรกรนิยมไปใช้ในการตัดฟันซากไม้ ช่วยให้การปรับสภาพพื้นที่ทำได้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับสภาพพื้นที่ต้องประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น เครื่องมือไม่เพียงพอต่อจำนวนเกษตรกร เกษตรกรได้รับเงินช่วยเหลือไม่ทั่วถึง เป็นต้น

การปลูกพืชอายุสั้น เป็นอีกหนึ่งความช่วยเหลือในระยะแรกของการฟื้นฟูสภาพทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีอาหารบริโภคและมีรายได้จากการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค ได้มีการจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ แจกจ่ายให้แก่เกษตรกร ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว 99,000 กิโลกรัม ถั่วเขียว 13,000 กิโลกรัม ผักต่างๆ 12,000 กิโลกรัม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้แจกจ่ายปุ๋ยและสารเคมีให้เกษตรกรนำไปใช้ จากความช่วยเหลือนี้ช่วยให้เกษตรกรมีอาหารบริโภคและมีรายได้ช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้น

นอกเหนือจากความช่วยเหลือในการปรับสภาพพื้นที่และการปลูกพืชอายุสั้นแล้ว ยังได้มีการช่วยเหลือเกษตรกรในด้านอื่นๆ เช่น การช่วยเหลือเกษตรกรในการฟื้นฟูสวนยางพารา กาแฟ และปาล์มน้ำมัน ที่ได้รับความเสียหายบางส่วนด้วยการตัดแต่งกิ่ง ค้ำยัน และพูนโคนลำต้นให้กลับสู่สภาพเดิม นอกจากนี้ ยังส่งเสริมเกษตรกรและกลุ่มแม่บ้านในการผลิต แปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากต้นไม้ที่โค่นล้ม ได้แก่ ขอคมะพร้าวกระป๋อง ไม้กวาดก้านมะพร้าว หมวกสาน เขียงไม้มะขาม ไม้แปรรูปสำหรับเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ในเบื้องต้นและเป็นการใช้ซากต้นไม้ที่โค่นล้มให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

รูป 3.3 สภาพพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากพายุไต้ฝุ่นเกย์

รูป 3.4 สภาพความเสียหายของสวนยางพาราจากพายุไต้ฝุ่นเกย์

3.3.2 การฟื้นฟูสภาพทางการเกษตรในระยะปานกลาง

การช่วยเหลือในระยะปานกลางเป็นการช่วยเหลือในเรื่องการปลูกพืชแซมและพืชอายุสั้น และส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้ระหว่างรอผลผลิตจากพืชหลัก เกษตรกรได้เริ่มต้นปลูกในช่วงฤดูฝนของปี พ.ศ. 2533 พืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวฟ่าง ข้าวไร่ สับปะรด มะละกอ หม่อน โกโก้ ถั่วเขียว และถั่วลิสง มีระยะในการส่งเสริมและช่วยเหลือ 6 ปี แต่ละปีมีพื้นที่ปลูกพืชเหล่านี้ 278,000 ไร่ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นมูลค่ากว่า 2,000 ล้านบาท

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชไร่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรเห็นว่าเป็นพืชที่เหมาะสมแก่การสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร จึงได้ร่วมมือกับ บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์จำกัด ส่งเสริมการปลูกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นฝ่ายจัดหาเมล็ดพันธุ์และปุ๋ย แจกจ่ายให้กับเกษตรกร และบริษัท เจริญโภคภัณฑ์เมล็ดพันธุ์ จำกัด รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในราคาประกันขั้นต่ำ 2.50 บาท ต่อ กิโลกรัม นอกจากนี้ บริษัท ยังได้จัดเจ้าหน้าที่และนักวิชาการเพื่ออบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ช่วยให้มียาได้เสริมและได้ความรู้ในการทำการเพาะปลูกอีกด้วย

สับปะรด เป็นพืชอีกชนิดที่กรมส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมให้ปลูก โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัทสับปะรดไทยจำกัด (มหาชน) และบริษัทโคสไทยแลนด์ เป็นผู้รับซื้อผลผลิตในราคาประกันขั้นต่ำ กิโลกรัมละ 1.10 บาท พืชชนิดอื่นๆ ที่มีการส่งเสริม ได้แก่ มะละกอ หม่อน ไหม โกลี รวมทั้งไม้โตเร็วที่ปลูกไว้เพื่อเป็นแนวกันลมและเพื่อขายเป็นรายได้เสริม นอกจากนั้น ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มรายได้นอกภาคเกษตร ได้แก่ การเลี้ยงไหม สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ เช่น รังไหม ไบอยาพารา ฯลฯ และมีการถนอมอาหารและแปรรูปผักผลไม้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการจัดอบรม สนับสนุนวัสดุในการผลิต และหาช่องทางในการจัดจำหน่ายให้กับกลุ่มสมาชิก

3.3.3 การฟื้นฟูสภาพทางการเกษตรในระยะยาว

โครงการช่วยเหลือในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักเพื่อทดแทนพืชเดิมที่ได้รับความเสียหาย (รูป 3.5) กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการจัดหาต้นพันธุ์ไม้ยืนต้นและไม้ผลชนิดต่างๆ ให้แก่เกษตรกรจำนวน 33.36 ล้านต้น แจกจ่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ประมาณ 642,000 ไร่ พืชหลักที่สำคัญได้แก่ ยางพารา จำนวน 11,389,000 ต้น และปาล์มน้ำมัน 3,160,000 ต้น ส่วนไม้ผลอื่นๆ ได้แก่ มะพร้าว เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง กาแฟ เป็นต้น

รูป 3.5 สวนยางพาราปลูกใหม่หลังประสบภัย

3.4 การรับมือหลังประสพภัยของเกษตรกร

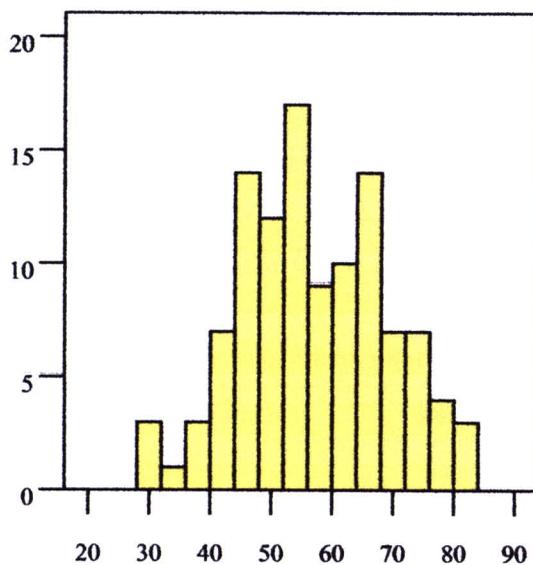
จากการออกแบบสอบถามเกษตรกรตัวอย่างผู้ประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์จำนวน 111 ราย ในตำบลทะเลทรัพย์ พบว่าเกษตรกรมีการตอบสนองและรับมือหลังประสพภัยที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางสังคม-เศรษฐกิจของเกษตรกรแต่ละราย กลยุทธ์และวิธีการที่เกษตรกรใช้ในการรับมือหลังประสพภัย ได้แก่ การหยุดพักและการเริ่มทำการเพาะปลูกหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์ พืชที่เกษตรกรเลือกปลูกหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์ และวิธีการในการหารายได้เสริม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ประสบภัย

1) อายุ

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 ราย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 57 ปี เกษตรกรที่มีอายุดำสุด คือ 29 ปี และอายุสูงสุด 82 ปี (รูป 3.6 และตาราง 3.3) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุสูงกว่า 30 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการข้อมูลจากเกษตรกรที่ประสบกับเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์เมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยตรง จึงเจาะจงเลือกเกษตรกรที่มีอายุมากพอที่จะสามารถจดจำรายละเอียดของเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี

จำนวน (ราย)

ค่าเฉลี่ย = 56.62 ปี
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12.03 ปี
จำนวน = 111 ราย

รูป 3.6 อายุของเกษตรกรตัวอย่าง

2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและสมาชิกที่เป็นแรงงานภาคเกษตร

แต่ละครัวเรือนมีจำนวนสมาชิกต่ำสุดจำนวน 1 คน ไปถึงสูงสุด 9 คน ค่าเฉลี่ยของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ที่ ประมาณ 4 คน ส่วนครัวเรือนที่มีสมาชิกเป็นแรงงานภาคเกษตรต่ำสุด คือ 1 คน สูงสุด 7 คน และเฉลี่ยอยู่ที่ 2 คน (ตาราง 3.3)

ตาราง 3.3 อายุ จำนวนสมาชิก และจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน

คุณลักษณะ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อายุ (ปี)	29	82	56.62	12.03
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	1	9	3.79	1.45
จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานภาคการเกษตร (คน)	1	7	2.19	0.97

3) เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 111 คน เป็นเพศชาย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 55 และเป็นเพศหญิงทั้งสิ้น 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45 (ตาราง 3.4)

ตาราง 3.4 เพศของเกษตรกร

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	61	55.00
หญิง	50	45.00
รวม	111	100.00

4) การศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรมีระดับการศึกษาตั้งแต่กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาไปจนถึงจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยพบว่าจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 61 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 55 รองลงไป ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 17 ราย ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.3 และ 12.6 ตามลำดับ ระดับการศึกษาสูงสุด ได้แก่ ระดับปริญญาตรีมีจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.5 (ตาราง 3.5)

ตาราง 3.5 ระดับการศึกษาของเกษตรกรตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	3	2.70
ประถมศึกษาปีที่ 4	61	55.00
ประถมศึกษาปีที่ 6	14	12.60
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	15.30
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	9.00
อนุปริญญา/ปวส.	1	0.90
ปริญญาตรี	5	4.50
รวม	111	100.00

5) รายได้ของเกษตรกร

รายได้ของเกษตรกรตัวอย่างช่วงก่อนประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์อยู่ระหว่าง 10,000 บาท ต่อปี ไปจนถึง 400,000 บาทต่อปี โดยมีค่าเฉลี่ยของรายได้อยู่ที่ 80,459.46 บาท ต่อปี (ตาราง 3.6) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะของกราฟการกระจายรายได้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (รูป 3.7) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100,000 บาท กล่าวคือ มีเกษตรกรถึง 82 ราย หรือร้อยละ 74 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด ที่มีรายได้อยู่ในระดับดังกล่าว การที่เกษตรกรมีรายได้ที่แตกต่างกันมากในช่วงก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์เนื่องจากเกษตรกรบางรายยังไม่ได้ทำการเกษตรแบบเต็มรูปแบบ กล่าวคือ มีการทำสวนแบบผสมผสาน ปลูกพืชปะปนกันหลายๆ ชนิด ทำให้ไม่มีรายได้สูงมากนัก หรือบางรายอาจจะเริ่มปลูกพืชเชิงเดี่ยวจำพวกยางพารา กาแฟ และทุเรียน แต่พืชดังกล่าวยังไม่ให้ผลผลิตหรือให้ผลผลิตไม่เต็มที่ จึงมีรายได้ไม่สูงมากนัก

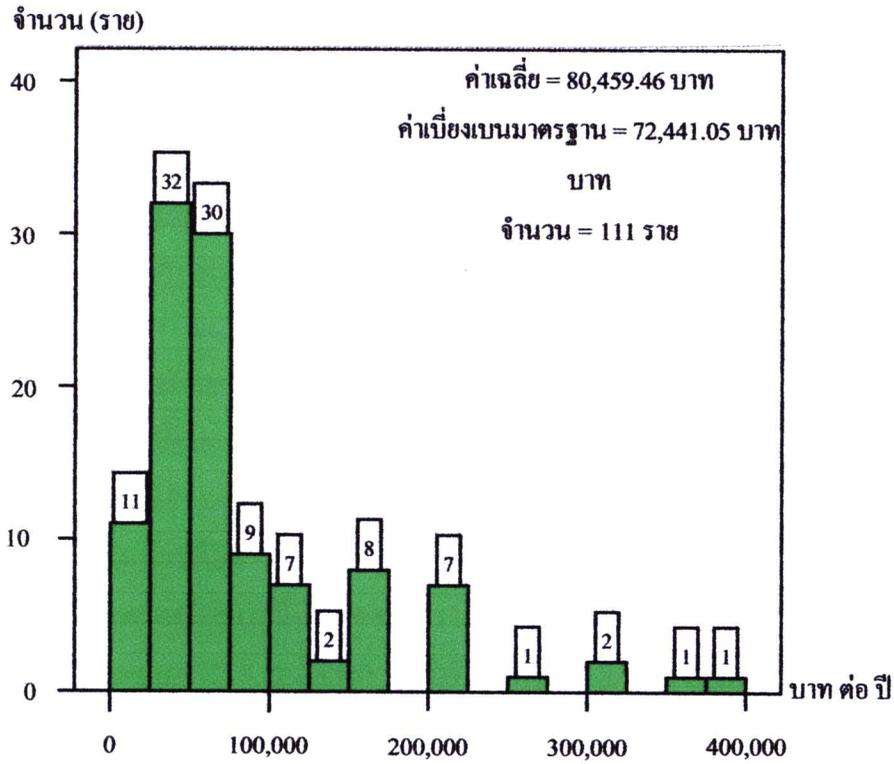
ในปัจจุบันรายได้ของครัวเกษตรกรตัวอย่างอยู่ระหว่าง 40,000-2,000,000 บาท ต่อ ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 207,459.46 ต่อปี (ตาราง 3.7) เมื่อพิจารณาจากลักษณะกราฟการกระจายรายได้ของเกษตรกร (รูป 3.8) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปี ไม่เกิน 250,000 บาท โดยมีจำนวนเกษตรกรที่มีรายได้ในช่วงนี้ถึง 80 ราย จาก 111 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 72 อย่างไรก็ตาม พบว่ามีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่มีรายได้ค่อนข้างสูง คือ มีรายได้สูงกว่า 500,000 บาท ต่อ ปี โดยมีเกษตรกรมีรายได้ในช่วงดังกล่าวจำนวน 9 ราย ส่วนเกษตรกรที่มีรายได้สูงสุด อยู่ที่ 2,000,000 บาท ต่อ ปี มีเพียง 1 รายเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรกับช่วงก่อนประสบภัยจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีค่าเฉลี่ยของรายได้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากมีการทำการเกษตรแบบเต็มรูปแบบ อีกทั้งผลผลิตการเกษตรที่เกษตรกรปลูกยังมีราคาค่อนข้างสูงสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี

ตาราง 3.6 รายได้และที่ดินถือครองของเกษตรกรช่วงก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์ (ปี พ.ศ. 2532)

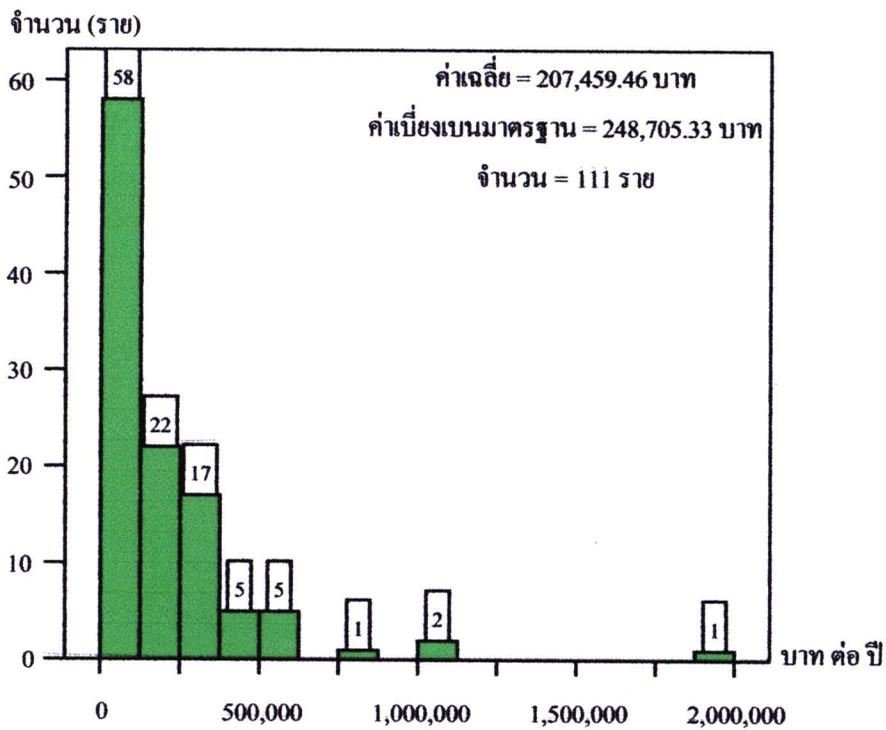
คุณลักษณะของครัวเรือน	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รายได้ของครัวเรือนต่อปี (บาท)	10,000	400,000	80,459.46	72,441.05
จำนวนแปลงที่ดินถือครอง (แปลง)	1	6	1.20	0.63
ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)	1	150	23.00	21.78

ตาราง 3.7 รายได้และที่ดินถือครองของเกษตรกรช่วงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2553)

คุณลักษณะของครัวเรือน	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รายได้ของครัวเรือนต่อปี (บาท)	40,000	2,000,000	207,459.46	248,705.33
จำนวนแปลงที่ดินถือครอง (แปลง)	1	7	1.41	0.85
ขนาดที่ดินถือครอง (ไร่)	1	190	25.64	28.00

รูป 3.7 รายได้ของเกษตรกรช่วงก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์

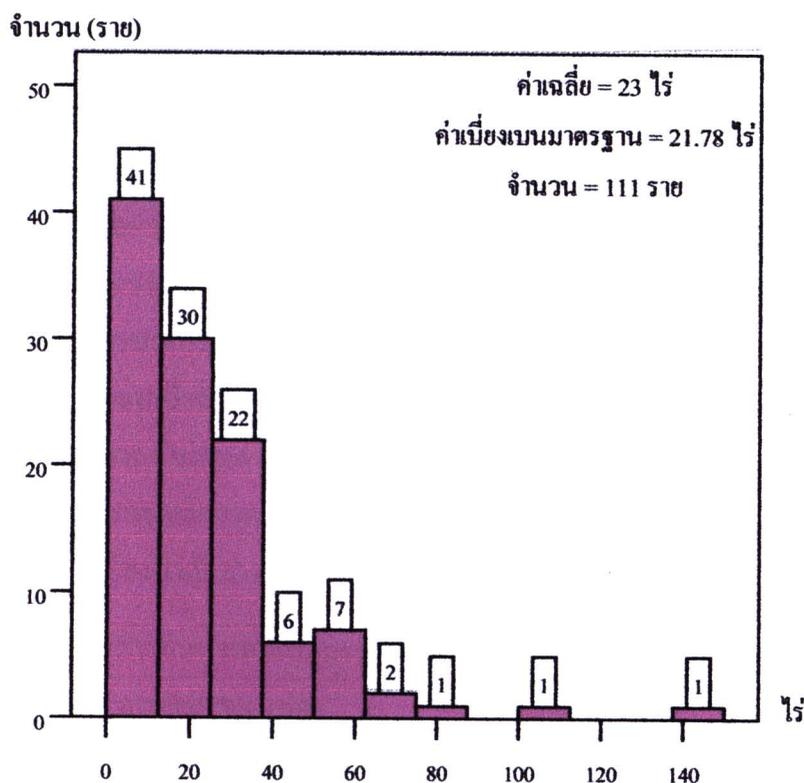

รูป 3.8 รายได้ของเกษตรกรในปัจจุบัน

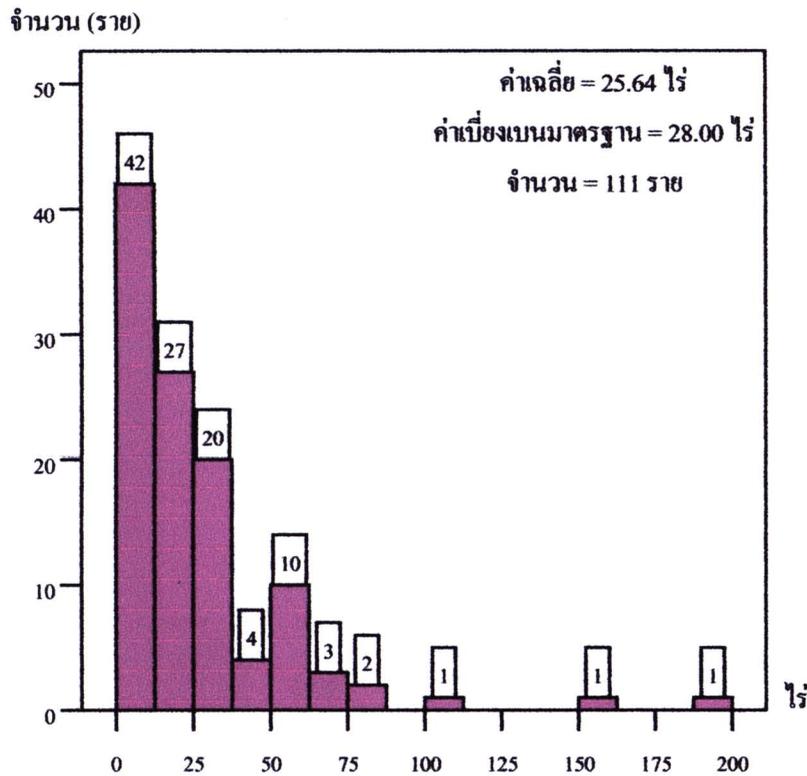
6) การถือครองที่ดินของเกษตรกร

จากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรทั้งสิ้น 111 ราย พบว่าช่วงก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์เกษตรกรมีที่ดินถือครองต่ำสุด คือ 1 แปลง และมีที่ดินถือครองสูงสุดจำนวน 6 แปลง โดยเฉลี่ยแล้วจะมีที่ดินถือครองเพียง 1 แปลงเท่านั้น ในส่วนของขนาดที่ดินถือครองนั้น พบว่าเกษตรกรมีที่ดินน้อยที่สุด คือ 1 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่มีที่ดินมากที่สุด คือ 150 ไร่ มีค่าเฉลี่ยของที่ดินถือครอง 23 ไร่ต่อราย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายของขนาดที่ดินของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรจำนวน 71 ราย มีที่ดินถือครองอยู่ในช่วง 1 ถึง 25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 64 ส่วนเกษตรกรที่เหลือมีที่ดินถือครองมากกว่า 25 ไร่ขึ้นไป และเกษตรกรที่มีที่ดินถือครองมากที่สุด 150 ไร่ มีเพียง 1 ราย (รูป 3.9)

การถือครองที่ดินของเกษตรกรในปัจจุบัน พบว่า เกษตรกรถือครองที่ดินต่ำสุดจำนวน 1 แปลง และสูงสุดจำนวน 7 แปลง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.4 แปลง ในส่วนของขนาดที่ดินถือครอง พบว่า เกษตรกรมีที่ดินน้อยที่สุด คือ 1 ไร่ ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรที่ถือครองที่ดินสูงสุด คือ 190 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีขนาดที่ดินถือครองรายละ 26 ไร่ เมื่อพิจารณาลักษณะการกระจายขนาดที่ดินถือครองของเกษตรกร (รูป 3.10) พบว่าจำนวน 69 ราย หรือร้อยละ 62 มีขนาดที่ดินถือครองไม่เกิน 25 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่เหลือจำนวน 42 ราย มีที่ดินตั้งแต่ 25 ไร่ ไปจนถึงมากที่สุด 190 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างสองช่วงเวลา พบว่าเกษตรกรมีขนาดที่ดินถือครองสูงขึ้นเล็กน้อย จากเดิมเฉลี่ยรายละ 23 ไร่ เพิ่มเป็น รายละ 26 ไร่ ในปัจจุบัน

รูป 3.9 ขนาดที่ดินถือครองของเกษตรกรช่วงก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์

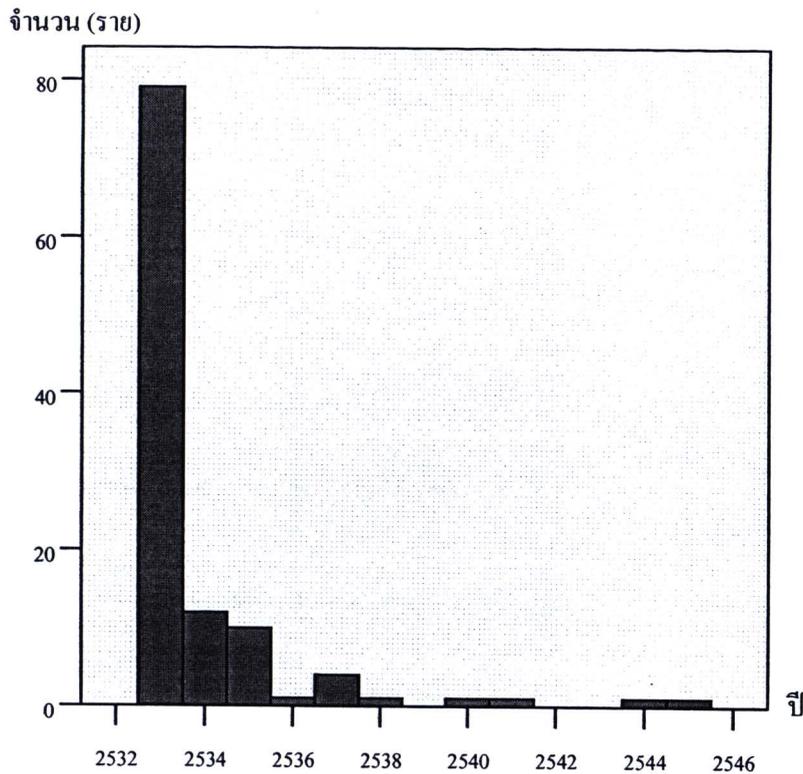
รูป 3.10 ขนาดที่ดินถือครองของเกษตรกรในปัจจุบัน

3.4.2 การพักการเพาะปลูกและการเริ่มการเพาะปลูกใหม่หลังประสบภัย

หลังจากประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์เกษตรกรผู้ประสบภัยต่างได้รับผลกระทบที่รุนแรง จึงมีความสามารถในการฟื้นฟูพื้นที่เกษตรและทำการเพาะปลูกใหม่ที่แตกต่างกัน เกษตรกรจำนวน 79 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 71 ไม่ได้พักการเพาะปลูกและเริ่มต้นการเพาะปลูกในปี พ.ศ. 2533 ใดๆก็ตาม มีเกษตรกรจำนวน 32 ราย หรือร้อยละ 29 (ตาราง 3.8) ต้องพักการเพาะปลูกชั่วคราว เนื่องจากประสบปัญหาบางประการ เช่น การขาดเงินทุน สภาพพื้นที่เสียหายหนักจนยากต่อการปรับพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ เกษตรกรร้อยละ 71 เริ่มทำการฟื้นฟูพื้นที่เกษตรและทำการเพาะปลูกใหม่ในปี 2533 หลังจากนั้นเกษตรกรต่างทยอยเริ่มทำการเพาะปลูกในปีถัดไป ส่วนเกษตรกรที่เหลือมีระยะเวลาในการหยุดพักการเพาะปลูกค่อนข้างยาวนาน บางรายหยุดทำการเพาะปลูกไปนานกว่า 10 ปี และเริ่มปลูกใหม่ในปี 2545 (รูป 3.11)

ตาราง 3.8 การพักการเพาะปลูกของเกษตรกร

การพักการเพาะปลูก	จำนวนเกษตรกร (ราย)	ร้อยละ
ไม่พักและเพาะปลูกทันทีหลังประสบภัย	79	71.20
พักการเพาะปลูกชั่วคราว	32	28.80
รวม	111	100.00

รูป 3.11 ปีที่เกษตรกรเริ่มทำการเพาะปลูกใหม่หลังประสบภัย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการหยุดพักการเพาะปลูกหลังประสบภัยกับแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการฟื้นฟูการเกษตร (ตาราง 3.9) เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนหลักมาจาก 3 แหล่ง ได้แก่ เงินออมของตนเอง เงินกู้ และการขายและจำหน่ายทรัพย์สิน ในส่วนของเกษตรกรที่มีเงินออมของตนเองมีจำนวนทั้งสิ้น 48 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 43 เกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องหยุดพักการเพาะปลูกและสามารถเริ่มต้นทำการฟื้นฟูได้ทันทีหลังเหตุการณ์ ในขณะที่เดียวกันมีเกษตรกรจำนวน 62 ราย หรือร้อยละ 56 มีแหล่งเงินทุนมาจากการกู้เงิน เกษตรกรกลุ่มดังกล่าว ร้อยละ 73 ไม่ได้หยุดพักการเพาะปลูกและเริ่มต้นการฟื้นฟูได้ทันทีในปี 2533 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านแหล่งเงินทุน หากเกษตรกรรายใดสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้หรือมีเงินทุนที่เป็นเงินออมของตนเองจะสามารถเริ่มต้นการฟื้นฟูพื้นที่ของตนได้อย่างรวดเร็ว

ปัจจัยด้านการมีแรงงานมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟื้นฟูทางการเกษตรเช่นกัน จากกลุ่มเกษตรกรที่ต้องหยุดทำการเกษตรชั่วคราว 32 ราย มีจำนวน 28 ราย ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็นแรงงานภาคการเกษตรเพียง 1 หรือ 2 คน (ตาราง 3.10) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของแรงงานในการฟื้นฟูทางการเกษตร หากครัวเรือนมีสมาชิกที่เป็นแรงงานภาคการเกษตรหลายคน จะช่วยให้สามารถฟื้นฟูพื้นที่เกษตรได้เร็วมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงของการปรับสภาพพื้นที่ ซึ่งต้องมีการตัดฟันหรือขุดถอน และลากเศษซากของต้นพืชที่เสียหายไปทิ้งทำลาย

ตาราง 3.9 การพักการเพาะปลูกจำแนกตามแหล่งเงินทุนทางการเกษตร

การพักการเพาะปลูก	แหล่งทุนที่ใช้ในการฟื้นฟูการเกษตร (ราย)			รวม
	การขายและจำหน่ายทรัพย์สิน	เงินออม	เงินกู้	
ไม่พักและเพาะปลูกทันทีหลังประสบภัย	1	33	45	79
พักการเพาะปลูกชั่วคราว	0	15	17	32
รวม	1	48	62	111

ตาราง 3.10 การพักการเพาะปลูกจำแนกตามจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานภาคการเกษตร

การหยุดพักการเพาะปลูก	จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่เป็นแรงงานภาคการเกษตร (คน)				รวม
	1 คน	2 คน	3 คน	มากกว่า 4 คน	
ไม่พักและเพาะปลูกทันทีหลังประสบภัย	13	45	14	7	79
พักการเพาะปลูกชั่วคราว	6	22	2	2	32
รวม	19	67	16	9	111

3.4.3 การตัดสินใจเลือกชนิดพืชและความหลากหลายของพืชที่ปลูก

ช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ ปี พ.ศ. 2532 เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชดั้งเดิมที่มีการปลูกในลักษณะของพืชหลักและปลูกผสมกับพืชผลชนิดอื่นๆ โดยมีเกษตรกรผู้ปลูกถึง ร้อยละ 85 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พืชที่มีการปลูกมากรองลงมา ได้แก่ กาแฟ มีเกษตรกรปลูก คิดเป็นร้อยละ 76 ส่วนพืชชนิดอื่นๆ ได้แก่ ทุเรียน ขางพารา ไม้ผลอื่นๆ ข้าว และ ปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ มีเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชเพียงชนิดเดียวจำนวน 21 ราย หรือร้อยละ 19 โดยเฉพาะมะพร้าวซึ่งมีเกษตรกรปลูกแบบเชิงเดียวจำนวน 14 ราย นอกจากนั้น มีเกษตรกรจำนวน 90 ราย เลือกปลูกพืชหลายๆ ชนิด โดยมีมะพร้าวเป็นพืชหลัก รูปแบบที่เกษตรกรนิยมมากที่สุด ได้แก่ มะพร้าว+กาแฟ ซึ่งมีเกษตรกรปลูก 31 ราย รองลงไป ได้แก่ มะพร้าว+กาแฟ+ทุเรียน มีจำนวน 20 ราย และ มะพร้าว+กาแฟ+ขางพารา จำนวน 10 ราย (ตาราง 3.11)

หลังประสบภัยพายุไต้ฝุ่นเกย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ 98 ราย ได้ปรับเปลี่ยนลักษณะการเพาะปลูกในหลายรูปแบบ เช่น เปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูก เพิ่มความหลากหลายของชนิดพืช ลดความหลากหลายของชนิดพืช ความหลากหลายเหมือนเดิมแต่เปลี่ยนแปลงชนิดพืช เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีเกษตรกร 3 ราย ที่ยังคงทำการเพาะปลูกเหมือนช่วงก่อนประสบภัยทั้งชนิดพืชและความหลากหลาย โดยมี 2 ราย ทำสวนทุเรียน+กาแฟ ส่วนอีกรายหนึ่ง ปลูกขางพาราเพียงชนิดเดียวเหมือนเดิม

ตาราง 3.11 ชนิดพืชที่เกษตรกรปลูกก่อนและหลังพายุไต้ฝุ่นเกย์

ก่อนพายุไต้ฝุ่นเกย์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	หลังพายุไต้ฝุ่นเกย์	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชนิดเดียว	21	18.92	ชนิดเดียว	26	23.42
มะพร้าว	14	12.61	ปาล์มน้ำมัน	15	13.51
กาแฟ	5	4.51	ยางพารา	10	9.01
ยางพารา	2	1.8	มะพร้าว	1	0.9
2 ชนิด	48	43.24	2 ชนิด	42	37.84
มะพร้าว+กาแฟ	31	27.93	ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา	17	15.31
มะพร้าว+ยางพารา	4	3.6	ปาล์มน้ำมัน+ทุเรียน	5	4.5
มะพร้าว+ข้าว	3	2.7	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ	4	3.6
มะพร้าว+ทุเรียน	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+มะพร้าว	3	2.7
มะพร้าว+ปาล์มน้ำมัน	1	0.9	ยางพารา+ทุเรียน	4	3.6
มะพร้าว+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9	ยางพารา+กาแฟ	2	2.7
กาแฟ+ทุเรียน	4	3.6	ยางพารา+มะพร้าว	1	0.9
กาแฟ+ยางพารา	2	1.8	กาแฟ+ทุเรียน	4	3.6
ทุเรียน+ปาล์มน้ำมัน	1	0.9	ทุเรียน+มะพร้าว	1	0.9
			มะพร้าว+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
3 ชนิด	35	31.53	3 ชนิด	31	27.93
มะพร้าว+กาแฟ+ทุเรียน	20	18.02	ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+กาแฟ	7	6.31
มะพร้าว+กาแฟ+ยางพารา	10	9.01	ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+ทุเรียน	4	3.6
มะพร้าว+กาแฟ+ข้าว	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
มะพร้าว+กาแฟ+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+ทุเรียน+กาแฟ	8	7.21
มะพร้าว+ทุเรียน+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
กาแฟ+ทุเรียน+ยางพารา	2	1.8	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ+มะพร้าว	1	0.9
			ปาล์มน้ำมัน+ทุเรียน+มะพร้าว	1	0.9
			ยางพารา+ทุเรียน+กาแฟ	7	6.31
			กาแฟ+มะพร้าว+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
มากกว่า 3 ชนิด	7	6.31	มากกว่า 3 ชนิด	12	10.81
มะพร้าว+กาแฟ+ทุเรียน+ไม้ผลอื่นๆ	3	2.7	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ+ทุเรียน+ไม้ผลอื่นๆ	3	2.7
มะพร้าว+กาแฟ+ทุเรียน+ข้าว	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ+ทุเรียน+มะพร้าว	1	0.9
กาแฟ+ทุเรียน+ยางพารา+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9	ปาล์มน้ำมัน+กาแฟ+มะพร้าว+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
มะพร้าว+กาแฟ+ทุเรียน+ยางพารา+ไม้ผลอื่นๆ	2	1.8	ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+กาแฟ+มะพร้าว	2	2.7
			ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+กาแฟ+ทุเรียน	1	0.9
			ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+มะพร้าว+ไม้ผลอื่นๆ	1	0.9
			ยางพารา+กาแฟ+ทุเรียน+มะพร้าว	1	0.9
			ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+กาแฟ+ทุเรียน+มะพร้าว	2	2.7
รวม	111	100	รวม	111	100

พืชที่เกษตรกรเลือกปลูกมากที่สุดในช่วงหลังประสบภัย ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มีเกษตรกรปลูก 78 ราย ตามด้วย ยางพารา มีเกษตรกรปลูก 60 ราย ส่วนพืชอื่นๆ ที่เกษตรกรปลูกมากรองลงมา ได้แก่ กาแฟ ทุเรียน มะพร้าว และไม้ผลอื่นๆ ตามลำดับ นอกจากนั้น ยังพบว่ามีเกษตรกรเลือกปลูกพืชเพียงชนิดเดียวจำนวน 26 ราย โดยปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 15 ราย ปลูกยางพารา 10 ราย และปลูกมะพร้าวเพียง 1 ราย ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชหลายชนิดมีจำนวนทั้งสิ้น 85 ราย ส่วนใหญ่นิยมปลูกปาล์มน้ำมันและยางพาราเป็นพืชหลัก ทั้งนี้รูปแบบการปลูกพืชหลายชนิดที่เกษตรกรปลูกมากที่สุด ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา จำนวน 17 ราย รองลงไป ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน+ทุเรียน+กาแฟ จำนวน 8 ราย ปาล์มน้ำมัน+ยางพารา+กาแฟ จำนวน 7 ราย และยางพารา+ทุเรียน+กาแฟ จำนวน 7 ราย

ในการเลือกชนิดพืชที่ปลูกเกษตรกรมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจที่แตกต่างกันไป เหตุผลหลักที่เกษตรกรให้ความสำคัญมาก ได้แก่ การคาดว่าจะเป็นพืชที่ผลผลิตมีราคาดี โดยเฉพาะในรายที่เลือกปลูกปาล์มน้ำมันและยางพารา ในขณะที่เดียวกัน เหตุผลเกี่ยวกับการได้รับการช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช ก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากในระยะหลังประสบภัย หน่วยงานด้านการเกษตรได้แจกจ่ายต้นกล้าให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งมีโครงการแจกจ่ายต้นกล้าราว 11 ล้านต้น และ 3 ล้านต้น ตามลำดับ เหตุผลประการอื่นๆ ได้แก่ การเป็นพืชที่ให้ผลผลิตเร็ว โดยเฉพาะการปลูกปาล์มน้ำมันซึ่งสามารถให้ผลผลิตได้ภายใน 3-4 ปี

ขนาดของที่ดินถือครองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรนำมาประกอบในการตัดสินใจว่าจะเลือกปลูกพืชเพียงชนิดเดียวหรือปลูกพืชหลายชนิด เกษตรกรตัวอย่างที่มีขนาดที่ดินถือครอง 1-10 ไร่ มีจำนวนทั้งสิ้น 39 ราย รองลงไป ได้แก่ 11-20 ไร่ จำนวน 29 ราย 21-30 ไร่ จำนวน 19 ราย และมากกว่า 30 ไร่ จำนวน 24 ราย (ตาราง 3.12)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองกลุ่ม พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่ปลูกพืชชนิดเดียว จำนวน 26 ราย มีขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 16.5 ไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชหลายชนิด จำนวน 85 ราย มีขนาดที่ดินถือครองเฉลี่ย 28.39 ไร่ ซึ่งในจำนวน 85 รายดังกล่าว มีเกษตรกรที่ดินถือครองตั้งแต่ 2 แปลงขึ้นไป จำนวน 29 ราย และมีเกษตรกรที่มีที่ดินมากที่สุดอยู่ที่ 7 แปลง จะเห็นได้ว่าการมีที่ดินถือครองมากหรือมีที่ดินหลายแปลงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างความหลากหลายของรายได้ด้วยการปลูกพืชหลายชนิด ช่วยให้มียาได้จากหลายแหล่ง เป็นการลดความเสี่ยงจากการพึ่งพารายได้จากพืชชนิดเดียว ในทางกลับกัน เกษตรกรที่มีที่ดินถือครองน้อยบางรายเลือกปลูกพืชเพียงชนิดเดียวเพื่อความสะดวกต่อการจัดการ โดยส่วนใหญ่เลือกปลูกปาล์มน้ำมันหรือยางพาราเป็นหลัก เพราะสามารถให้ผลผลิตได้แทบทั้งปี

ตาราง 3.12 ความหลากหลายของพืชที่ปลูกจำแนกตามขนาดที่ดิน

ที่ดินถือครอง	ความหลากหลายของพืชที่ปลูก		รวม
	ปลูกพืชชนิดเดียว (ราย)	ปลูกพืชหลายชนิด (ราย)	
1-10 ไร่	12	27	39
11-20 ไร่	6	23	29
21-30 ไร่	6	13	19
มากกว่า 30 ไร่ ขึ้นไป	2	22	24
รวม	26	85	111

3.4.4 การหารายได้เสริมของเกษตรกร

ในการเริ่มต้นการเพาะปลูกใหม่หลังจากประสบภัยนั้น เกษตรกรจำเป็นต้องรอเวลาระยะเวลาประมาณ 4-6 ปี กว่าที่จะได้รับผลผลิตจากพืชที่เริ่มปลูก ดังนั้นเกษตรกรผู้ประสบภัยส่วนใหญ่จึงมีการหารายได้เสริมในระหว่างการรอผลผลิตจากพืชดังกล่าว เกษตรกร 105 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 94.60 มีการหารายได้เสริม ในขณะที่เดียวกันมีเกษตรกรเพียง 6 ราย หรือร้อยละ 5.40 เท่านั้นที่ไม่มีมีการหารายได้เสริมในระหว่างการรอผลผลิต (ตาราง 3.13)

ตาราง 3.13 การหารายได้เสริมระหว่างรอผลผลิต

การหารายได้เสริมระหว่างรอผลผลิต	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีการหารายได้เสริม	105	94.60
ไม่มีการหารายได้เสริม	6	5.40
รวม	111	100.00

1) การหารายได้เสริมด้วยการรับจ้าง

เกษตรกรจำนวน 76 ราย หรือร้อยละ 68.5 มีการรับจ้างทั่วไปเพื่อหารายได้เสริม ส่วนเกษตรกรที่ไม่ได้รับจ้างมีจำนวน 35 ราย หรือร้อยละ 31.5 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองกลุ่ม พบว่ากลุ่มที่รับจ้างเป็นกลุ่มที่มีรายได้ก่อนจ้างต่ำเฉลี่ย 63,368 บาทต่อปี ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้รับจ้างมีรายได้เฉลี่ย 117,571 บาทต่อปี (ตาราง 3.14) ทั้งนี้งานรับจ้างส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างก่อสร้าง เนื่องจากช่วงหลังประสบภัย มีการก่อสร้างซ่อมแซมอาคารบ้านเรือนต่างๆ และมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก นอกจากนี้ เกษตรกรบางรายเลือกไปทำอาชีพรับจ้างกับสวนรายใหญ่ที่ต้องการแรงงานในการปรับสภาพพื้นที่ หรือทำการเพาะปลูกใหม่ ช่วยให้มียาได้การเลี้ยงชีพในระยะสั้น เช่น ซื้ออาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น

ตาราง 3.14 การหารายได้เสริมด้วยการรับจ้าง

การหารายได้เสริมด้วยการรับจ้าง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มีหารายได้เสริมด้วยการรับจ้าง	76	68.50
ไม่ได้รับจ้าง	35	31.50
รวม	111	100.00

2) การหารายได้เสริมด้วยการปลูกพืชอายุสั้น

เกษตรกรจำนวน 66 ราย ได้ปลูกพืชอายุสั้นหรือพืชแซมเพื่อหารายได้เสริม ส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ตาราง 3.15) รองลงมา ได้แก่ มะละกอ พริก สับปะรด และพืชอื่นๆ พืชดังกล่าวหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้ส่งเสริมในช่วงหลังประสบภัย มีการช่วยเหลือด้านเมล็ดพันธุ์ รวมทั้งดูแลด้านการตลาดและการประกันราคาผลผลิต นอกจากนั้น ยังพบว่าขนาดที่ดินถือครองเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชอายุสั้นเพื่อหารายได้เสริม สังกัดได้จาก เกษตรกรกลุ่มที่มีการปลูกพืชอายุสั้นเป็นกลุ่มที่มีที่ดินถือครองค่อนข้างมาก โดยเฉลี่ยอยู่ที่รายละ 26 ไร่ และเป็นกลุ่มที่มีที่ดินหลายแปลงซึ่งช่วยให้มีพื้นที่เพียงพอต่อการปลูกพืชหลักและการปลูกพืชเสริม ส่วนกลุ่มที่ไม่ได้ปลูกพืชอายุสั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีที่ดินถือครองน้อยกว่า

ตาราง 3.15 การหารายได้เสริมด้วยการปลูกพืชอายุสั้น

ประเภท	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	30	27.00
มะละกอ	28	25.20
พริก	5	4.50
สับปะรด	1	0.90
พืชอื่นๆ	2	1.80
ไม่ได้ปลูกพืชอายุสั้น	45	40.60
รวม	111	100.00

3) การหารายได้เสริมด้วยการเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่เกษตรกรเลือกใช้เพื่อเป็นการหารายได้เสริมระหว่างรอผลผลิตหลัก เกษตรกรจำนวน 23 ราย เลือกที่จะเลี้ยงสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่สัตว์ที่เลี้ยงจะเป็น โค สุกร และไก่ ตามลำดับ (ตาราง 3.16) ส่วนเกษตรกรที่เหลือจำนวน 88 ราย ไม่หารายได้เสริมด้วยการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการจัดการและการดูแลเอาใจใส่ค่อนข้างมาก ต้องมีการจัดเตรียมโรงเรือน การให้อาหาร การให้ยารักษาโรค รวมทั้งการเอาใจใส่ด้านอื่นๆ เกษตรกรบางรายจึงเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระมากขึ้นและเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ผลผลิตค่อนข้างช้าอีกด้วย

ตาราง 3.16 การหารายได้เสริมด้วยการเลี้ยงสัตว์

สัตว์ที่เลี้ยง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เลี้ยงโค	13	11.7
เลี้ยงสุกร	9	8.1
เลี้ยงไก่	1	0.9
ไม่ได้เลี้ยงสัตว์	88	79.3
รวม	111	100.0

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการหารายได้เสริมทั้ง 3 วิธีการ คือ การรับจ้าง การปลูกพืชอายุสั้น และการเลี้ยงสัตว์ จะเห็นได้ว่าวิธีการที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกปฏิบัติมากที่สุด คือ การปลูกพืชอายุสั้นหรือพืชแซม เพราะเป็นกิจกรรมที่เกษตรกรถนัดอยู่แล้ว อีกทั้งยังอาศัยปัจจัยการผลิตในลักษณะเดียวกันกับกิจกรรมการปลูกพืชหลัก จึงไม่ต้องประสบความยุ่งยากในการหาปัจจัยการผลิตเพิ่มเติม ในขณะที่การเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมการกับปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น จึงมีความยุ่งยากมากกว่าการปลูกพืช ส่วนการรับจ้าง นับว่าเป็นวิธีการที่เกษตรกรนิยมปฏิบัติ เนื่องจากสามารถสร้างรายได้ได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ในเบื้องต้น โดยเฉพาะรายได้รายวันนำมาใช้สำหรับการซื้ออาหารและเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ

3.5 สรุป

เหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นเกย์ที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายอย่างหนักทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้ประสบภัย หลังเหตุการณ์นี้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน ได้ร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพื้นที่เพื่อฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้เร็วที่สุด ในขณะเดียวกันผู้ประสบภัยเองต้องรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นและเลือกใช้วิธีการในการรับมือและฟื้นฟูสภาพด้วยวิธีการที่แตกต่างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจ-สังคม ที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อและเป็นอุปสรรคในการฟื้นฟูสภาพหลังประสบภัย ดังนั้นผู้ประสบภัยแต่ละรายจึงมีการตัดสินใจเลือกวิธีการในการรับมือต่อภัยธรรมชาติที่แตกต่างกัน

วิธีการในการรับมือต่อภัยธรรมชาติที่เกษตรกรเลือกใช้ในการฟื้นฟูสภาพทางเศรษฐกิจและการฟื้นฟูทางการเกษตรประกอบไปด้วยหลายวิธีการ เช่น การหยุดพักการทำการเกษตรชั่วคราว การเน้นการปลูกพืชหลายชนิดเพื่อลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชชนิดเดียว การเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่ปลูกโดยเลือกปลูกพืชที่ให้ผลผลิตเร็วและเป็นพืชที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ การหารายได้เสริมในระหว่างช่วงรอผลผลิตจากพืชหลักที่ปลูกด้วยการรับจ้างการปลูกพืชอายุสั้นแซมแปลง การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ทั้งนี้จะพบว่าการตัดสินใจทางการเกษตรดังกล่าวได้ส่งผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินซึ่งจะได้กล่าวในบทถัดไป